Pr. Prof. Dr. Emerit
Gheorghe Metallinós
(† 2019)

Sfânta Taină a Căsătoriei ca fapt bisericesc

Traducere revizuită din limba greacă și adnotări de Ion Marian Croitoru.

I. Viața în Trupul lui Hristos, adică în Biserică[1], este divino-umană. Elementul uman, îmbisericit, păşeşte către unirea cu Dumnezeiescul, altfel spus, cu Harul divin necreat, pentru realizarea scopului unic al omului pe pământ, care este îndumnezeirea lui. De aceea, omul, în întregimea lui, este afirmat și preluat de către Domnul și Capul Bisericii, adică de către [Mântuitorul] Iisus Hristos, ca suflet și trup. Îndumnezeirea se referă la om ca întreg, ca unitate și totalitate psiho-somatică, după cuvântul Sfinților noștri Părinți: Hristos „întreg m-a asumat pe mine întreg și El întreg S-a unit cu mine întreg, ca să-mi dăruiască mântuire întreg; căci ceea ce este neasumat este nevindecat"[2].

Asumarea omului întreg, ca unitate psiho-somatică, dar și drept ființă socială, ca bărbat și femeie, se realizează în Sfânta Taină a Căsătoriei[3], care integrează viața socială și interpersonală a cuplului în Trupul lui Hristos, în comuniunea cea în Hristos. Din acest motiv, de la început Căsătoria, ca Taină, era în legătură cu Dumnezeiasca Liturghie, deci cu adunarea liturgică și binecuvântarea Bisericii. Binecuvântarea episcopului, care afirmă caracterul bisericesc al Căsătoriei, este confirmată deja din epoca post-apostolică. Sfântul Ignatie Teoforul († 107) stabilește că cei ce se căsătoresc trebuie „să se unească cu acordul episcopului, pentru ca să fie căsătoria după Domnul și nu după dorință"[4]. Viața biologică se încadrează în Trupul bisericesc, pentru depășirea legăturii pământești și transformarea ei într-o legătură bisericească, adică într-o comuniune a harului. Legătura fizică este consacrată într-o personalitate supraindividuală, pentru fundamentarea familiei în Hristos.

1 *Col.* I, 24. Pentru o primă variantă a acestei traduceri vezi *Mehedinți, istorie, cultură și spiritualitate, 5-8 iunie 2011. 190 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821. 2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română*, 4, Editura Didahia Severin, Drobeta Turnu Severin, 2011, pp. 43-52 (n. trad.).

2 Sfântul Grigorie Teologul, *Epistola 101 către Clidonius*, în Patrologia Graeca (în continuare: PG) 37, 181/4; Sfântul Ioan Damaschinul, *Expunere exactă a credinței ortodoxe*, III, în PG 94, 1005 B.

3 Sau a *Cununiei* (n. trad.).

4 Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistolă către Policarp al Smirnei*, V, 2.

2. Corelația Sfintei Taine a Căsătoriei de către Sfântul Apostol Pavel cu legătura dintre Hristos și Biserică[5] îi conferă deja acesteia, cu claritate, dimensiuni hristologice și îi întărește caracterul tainic. Conform colegului meu, profesorul Hristea Vulgáris, „caracterul unirii dintre Hristos și Biserică este esențial, iar unirea Lor reală. Căci, corelând [Sfântul Apostol] Pavel unirea dintre bărbat și femeie cu unirea dintre Hristos și Biserică, dorește să sublinieze realitatea acesteia, adică «într-un singur trup (*Efes.* V, 31)». Prin modul acesta, căsătoria nu devine un simbol al unirii dintre Hristos și Biserică, ci o imitare a ei[6], adică o prelungire a ei în mădularele [luate] în parte ale Bisericii”[7]. Cei uniți în Sfânta Taină a Căsătoriei sunt legați, ca mădulare ale Trupului lui Hristos, adică ale Bisericii, în Trupul bisericesc, inserând în [respectivul Trup] viața lor personală, iar fructul fizic al unirii lor îi adaugă noi mădulare Trupului bisericesc. Aceste noi mădulare sunt copiii. Acest caracter dinamic al Căsătoriei îl conține faptul „într-un singur trup”, în contextul bisericesc. În legătură cu acest fapt, Sfântul Ioan Gură de Aur observă: „dar cum se și unesc într-un singur trup?... Și copilul este o anumită punte [între ei], încât cei trei devin un trup, căci copilul unește din ambele părți, pe unul cu celălalt”, adică pe bărbat cu femeia lui[8]. Ipostasul eclesiologic al unității fizice a soților, care se realizează în Sfânta Taină a Căsătoriei, biruiește moartea, fiindcă depășește împărțirea individualităților biologice. Iar împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos (Dumnezeiasca Împărtășanie) unifică și îmbisericește viața lor.

Ipostasul eclesiologic al unității fizice a soților, care se realizează în Sfânta Taină a Căsătoriei, biruiește moartea, fiindcă depășește împărțirea individualităților biologice.

Cu aceste premise devine inteligibil că Sfânta Taină a Căsătoriei „este un fapt care privește întreaga Biserică, pentru că numai în Biserică poate omul să se simtă membru al fraternității universale; doar în Biserică poate omul să se deschidă cu iubire către toți oamenii”[9]. După vrednicul de pomenire părinte Alexandru Schmemann, „împreună cu întreaga viață fizică a omului, Căsătoria trebuia să intre în Biserică, adică să fie evaluată, să fie izbăvită și să fie transformată într-o taină a Împărăției”[10].

3. Această cale de la firesc la suprafiresc, prin îmbisericirea Căsătoriei, se vede din rânduiala Slujbei Sfintei Taine. Logodna se săvârșește în pronaos.

5 Vezi *Efes.* V, 32.

6 Adică a respectivei uniri (n. trad.).

7 Χρ. Σπ. Βούλγαρη, *Ἡ ἑνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη, 1974, p. 436.

8 PG, 62, 388.

9 Σταύρου Σ. Φωτίου, *Ὁ γάμος ὡς μυστήριο ἀγάπης κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη*, Ἀθήνα, 1994, p. 209.

10 Π. Ἀλεξ. Σμέμαν, *Γιὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος*, Ἀθήνα, 19872, p. 130.

Este afirmarea creștină a Căsătoriei fizice și expresia ei creștină. Apoi este condus cuplul în biserică, în adunarea Trupului, care are loc în naos[11]. Prin această faptă simbolică, Căsătoria „este introdusă" în Biserică și în lumea ce vine, adică în Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, la sfârșitul Slujbei Sfintei Taine [a Căsătoriei], preotul, scoțând cununile de pe capetele noilor miri, spune: „primește", adresarea fiind către [Domnul Iisus] Hristos, „cununile lor întru Împărăția Ta". Dar și dansul ciclic („Isaia dănțuiește", „Sfinților Mucenici", „Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule!") nu înseamnă nimic altceva decât călătoria veșnică ce a început deja în limitele existenței bisericești.

Această perspectivă eshatologică a Sfintei Taine o exprimă ultima rugăciune a Slujbei, care reprezintă și încheierea ei concluzivă: „Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea întru tot sfântă și deoființă și începătoare de viață, o Dumnezeire și o împărăție, să vă binecuvinteze pe voi și să vă dea viață îndelungată, naștere de prunci buni". Această perspectivă o pecetluiește legătura Sfintei Taine a Căsătoriei și cu Dumnezeiasca Euharistie.

4. De la început, celelalte [Sfinte] Taine ale Bisericii au fost indisolubil legate de corifeea Taină bisericească a Dumnezeieștii Liturghii, așa cum au fost și învățătura, predica. Conform scrierilor areopagitice, Dumnezeiasca Euharistie înseamnă „desăvârșirea" Sfintelor Taine, iar fără aceasta „fiecare dintre slujbele ierarhice rămâne nedesăvârșită"[12]. Începând cu Botezul, toate Sfintele Taine, dar și celelalte slujbe liturgice se săvârșeau (sau se și săvârșesc încă) în cadrul Dumnezeieștii Liturghii sau unite cu aceasta, și chiar inseparabil, cum sunt, de pildă, hirotoniile, sfințirea de biserici, Căsătoria, sfințirea Sfântului Mir, până și Slujba Agheasmei Mici. Sfintele Taine, în interconexiunea lor cu „Dumnezeiasca Euharistie, nu afirmă firea [umană doar] ca pe un ipostas biologic, ci conduc la depășirea și transformarea ei eshatologică"[13]. De precizat că interconexiunea liturgică a celorlalte Sfinte Taine cu Dumnezeiasca Euharistie este menționată până în secolul al XVII-lea.

Dacă centrul vieții bisericești este cultul Bisericii, fiind spațiul și timpul prin excelență al afirmării ei ca Trup al Domnului, din cele de mai sus se înțelege că Dumnezeiasca Liturghie, cu Dumnezeiasca Euharistie cuprinsă în ea, reprezintă nucleul și scopul, începutul și sfârșitul cultului Bisericii. În felul acesta, toate practicile liturgice care au loc în viața bise-

11 Părintele Gheorghe Metallinós de vrednică amintire are în vedere împărțirea clasică a locașului de cult în trei părți, Sfântul Altar, naos și pronaos, adăugându-se, în unele situații, și pridvor. În practica liturgică, atât *Slujba Logodnei*, cât și cea a *Cununiei* sunt săvârșite împreună, în naos (n. trad.).

12 *Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας*, Γ', 1, în PG 3, 424 C.

13 Ἰωάννου Ζηζιούλα, μητρ. Περγάμου, *Ἀπὸ τὸ προσωπεῖον εἰς πρόσωπον: Ἡ συμβολὴ τῆς πατερικῆς θεολογίας εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ προσώπου*, Ἀθήνα, 1976, p. 319.

ricească reprezintă un tot, cât privește sfințirea continuă și universală a Trupului, convergând către Dumnezeiasca Euharistie, adică spre centrul absolut al existenței și al unității bisericești. Așadar, nu există practici liturgice autonome și independente în viața Bisericii, ci toate împreună reprezintă o unitate fermă, al cărei centru îl deține „taina tainelor”[14], adică Dumnezeiasca Euharistie. Fiecare rugăciune-slujbă publică este percepută ca pregătire pentru participarea la Taina Euharistiei, în care Biserica se înfăptuiește ca „o nouă zidire”, adică o nouă creație, depășește dimensiunile instituției și devine Trup al lui Hristos. Dumnezeiasca Euharistie reprezintă „faptul suprem” al Bisericii, arătarea ei „ca lumea ce vine”. De aceea, nici nu se poate vreodată să fie percepută Euharistia ca mijloc către altceva. Ea însăși este scop și întregire a realității bisericești și ascensiune a Trupului[15] din istorie în post-istorie[16].

Nu există practici liturgice autonome și independente în viața Bisericii, ci toate împreună reprezintă o unitate fermă, al cărei centru îl deține „taina tainelor”, adică Dumnezeiasca Euharistie.

5. Așadar, ca și celelalte Sfinte Taine, așa și Sfânta Taină a Căsătoriei „se află de la început în legătură cu Dumnezeiasca Euharistie”[17]. Lipsa unei slujbe speciale pentru Sfânta Taină a Căsătoriei în primele secole este ușor de explicat, dacă se va avea în vedere faptul că „împlinirea Căsătoriei de către creștini era participarea lor comună la Dumnezeiasca Euharistie”[18]. Consacrarea Slujbei Sfintei Taine a Căsătoriei, prin împăratul Leon al VI-lea cel Înțelept (886–912), nu înseamnă și consacrarea binecuvântării Bisericii pentru această Sfântă Taină tocmai în secolul al IX-lea. După colegul profesor Vlasie Fidas, istoric, „integrarea binecuvântării Căsătoriei în cadrul Dumnezeieștii Euharistii a limitat dezvoltarea elementelor particulare ale unei slujbe speciale a Tainei Căsătoriei, care [slujbă] era acoperită atât de rugăciunile speciale pentru sfințirea relațiilor de căsătorie, cât și de întreaga slujbă a Dumnezeieștii Liturghii”. Desigur, completează același, „primele forme simple de binecuvântare și sfințire a legăturilor de căsătorie au fost dezvoltate cu valorificarea elementelor respective din *Vechiul* și *Noul Testament*, dar fără să devină autonome de cadrul euharistic și să fi evoluat într-o slujbă separată a [Tainei] Căsătoriei”[19].

14 „… taină a tainelor… și slujbă a tuturor slujbelor împreună” (Simeon al Tesalonicului, în PG 155, 253).

15 Se poate înțelege atât trupul omului, în sens restrâns, cât și Trupul bisericesc, în sensul larg de Trup al Domnului Iisus Hristos, Mântuitorul lumii și Fiul lui Dumnezeu (n. trad.).

16 Vezi *Rugăciunea Anaforalei: Aducându-ne aminte, așadar, … de cea de a doua și slăvită iarăși venire.*

17 Βλ. Ἰ. Φειδᾶ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Α΄, Ἀθῆναι, 1992, p. 270.

18 Π. Ἀλεξ. Σμέμαν, *op. cit.*, p. 130.

19 Βλ. Ἰ. Φειδᾶ, *op. cit.*, p. 271.

Interesantă este în această conexiune și următoarea poziție a mitropolitului de Pergam, Ioan Ziziúlas: „ar fi o greșeală să fie considerată Căsătoria ca o simplă certificare și binecuvântare a unui fapt biologic. Unită cu Euharistia, [Căsătoria] reprezintă o reamintire [pentru] noii miri [a faptului că], deși au binecuvântarea să creeze o familie proprie, totuși, împletirea ultimă și esențială a legăturilor care reprezintă ipostasul lor nu este familia, ci Biserica, așa cum se exprimă în adunarea euharistică. Această depășire eshatologică a ipostasului biologic este indicată și de încoronarea noilor miri, dar se pierde cu adevărat și existențial în momentul în care slujba Căsătoriei se va rupe de Euharistie”[20].

În Dumnezeiasca Liturghie, Sfânta Taină a Căsătoriei „își află sensul real și misiunea esențială, care sunt trăirea de către soți a iubirii lui Hristos și prefacerea legăturii lor în semn al Împărăției lui Dumnezeu. În adunarea euharistică, de față fiind Născătoarea de Dumnezeu și toți Sfinții, cu binecuvântarea lui Dumnezeu Celui în Treime, credincioșii acceptă ca o nouă pereche să participe la mila și darul lui Dumnezeu și să transforme legătura lor într-o taină a Împărăției”[21]. Cu siguranță, nu trebuie să se uite că este posibil ca toate acestea să se petreacă în acest fel și să se împlinească atunci când există o integrare deplină a noilor miri în Trupul bisericesc și în viața cea în Hristos, așa cum aceasta a fost conturată de către Sfinții Apostoli și se continuă prin Sfinții Părinți. Dar este minim sau deloc posibilă această viață în convenționala și întru totul nebisericeasca percepere și trăire a Căsătoriei, așa cum se constată în parohiile noastre laicizate, astăzi, când diferențierea față de lume se limitează doar la literă și nu la duh, iar Căsătoria a dobândit în mod clar un caracter lumesc.

Până și structura Slujbei Sfintei Taine a Căsătoriei, chiar și așa cum se săvârșește de regulă, în zilele noastre, în afara Dumnezeieștii Liturghii, adeverește legătura acestei Sfinte Taine cu Dumnezeiasca Euharistie. Acest fapt îl amintesc ecfonisul „Binecuvântată este Împărăția…”, ectenia mare, care are și cereri speciale, pericopele din Sfânta Scriptură, ectenia întreită, cererile de trebuință, „Și ne învrednicește pe noi…” cu „Tatăl nostru”, rugăciunea plecării capetelor, paharul comun și chinonicul („Paharul mântuirii…”). În manuscrise este trecută, la locul obișnuit, și cântarea imnului întreit „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte…”. Vrednicul de pomenire, distinsul muzicolog grec Simon Karás, tratând subiectul într-un studiu special și având ca bază manuscrise, a semnalat cu de-amănuntul analogiile și asemănările dintre Slujba Sfintei Taine a Căsătoriei și Slujbele altor Sfinte Taine și practici liturgice, care

20 Ἰωάννου Ζηζιούλα, μητρ. Περγάμου, *op. cit.*, p. 319, nota 52.

21 Σταύρου Σ. Φωτίου, *op. cit.*, p. 206.

sunt săvârșite în conexiune cu Dumnezeiasca Liturghie[22].

Se cuvine chiar să se menționeze că, pe baza tradiției consemnate în manuscrise, din secolul al XI-lea și până în secolul al XVII-lea, Slujba Sfintei Taine a Căsătoriei a fost pusă în strânsă legătură cu Dumnezeiasca Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, practică ce avea, după cum se constată, o mare răspândire. Însă, rezonabilă este întrebarea: cărui motiv i se datora această practică? Drept răspuns la această întrebare, liturghiologul de vrednică amintire Ioan Fundúlis invocă mai multe motive: „probabil necesitatea de a fi separată Căsătoria de marile adunări bisericești ale întregii comunități parohiale, mai ales în zilele duminicilor și ale sărbătorilor sau ale hramurilor; probabil săvârșirea ei la ore diferite de cele obișnuite ale Liturghiei; probabil și multe împreună din aceste motive, sau eventual și altele, au contribuit la căutarea și găsirea acestei soluții practice"[23]. Și, în mod corect, el concluzionează că și din această soluție se vede „insistența în legătura dintre Liturghie și Căsătorie"[24].

6. Trebuie, prin urmare, să se sublinieze faptul că timp de multe secole, până la mijlocul perioadei Turcocrației[25], referindu-mă la realitatea grecească, s-a reușit de către Sfinții noștri Părinți să mențină atât Botezul, cât și Căsătoria puse în legătură cu Dumnezeiasca Euharistie, dar „au fost suficiente cele două ultime secole întunecate ale robiei, ca să facă să dispară" această legătură[26]. Așadar, prin dominarea unui duh scolastic, împreună cu standardizarea care izvorăște din transformarea în datină a credinței, Sfintele Taine au fost desprinse, în ultimele secole, de Dumnezeiasca Liturghie sau au fost desfăcute de legătura cu ea și, implicit, cu Dumnezeiasca Euharistie, ajungând să fie slujbe particulare, pentru sfințirea individuală și reglementarea convențională a obligațiilor religioase. De pildă, Sfânta Taină a Pocăinței, dintr-o faptă de împăcare cu Trupul bisericesc se înțelege, astăzi, ca o reglare formal-juridică a legăturii noastre cu Dumnezeirea mâniată și o reconciliere cu ea, în limitele unei tranzacții. De altfel, epitimiile au ajuns ca, din mijloace de vindecare, să fie asemenea unor pedepse papale, pentru răscumpărarea păcatelor sau ispășirea lor în fața lui Dumnezeu. Același lucru este valabil și pentru Sfânta Taină a Maslului, care a ajuns o practică substitutivă a Sfintei Taine a Spovedaniei, ca pregătire pentru participarea la Dumnezeiasca Împărtășanie.

În acest context și Sfânta Taină a Căsătoriei a fost înstrăinată de posibilitatea transfigurării Căsătoriei fizice în limitele Bisericii și este percepută numai ca o simplă binecuvântare și o validare creștină a Căsătoriei, pentru conviețuirea trupească legală a soților. Din acest motiv a și fost înlocuit Potirul Euharistiei cu o cupă, care simbolizează viața lor comună, dar în limitele firescului netransfigurat. Însă, au devenit, în felul acesta, confuze legătura Sfintelor Taine cu viața întregului Trup bisericesc și trăsătura lor bisericească, iar sensul comunității și al comuniunii a cedat, precum și cel al adunării, care realizează zidirea și creșterea Bisericii în Hristos. Toate elementele lumești care au pătruns în săvârșirea Sfintei

22 Σίμωνος Ἰ. Καρᾶ, *Ἡ βυζαντινὴ ἀκολουθία τοῦ Γάμου*, Ἀθῆναι, 1988, p. 20.

23 Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς ἀπορίας*, Γ', Ἀθήνα, 19912, p. 199.

24 *Ibidem*.

25 Perioada de dominație a Imperiului Otoman asupra grecilor, de la 1453, anul în care Constantinopolul a căzut sub ocupația otomanilor, până în 1821, anul revoluției grecești și începutul eliberării Greciei de sub jugul otoman (n. trad.).

26 Ἰωάννου Φουντούλη, *op. cit.*, p. 200.

Taine a Căsătoriei sunt și variate după locuri, contribuind la laicizarea Sfintei Taine a Căsătoriei, care laicizare merge paralel cu pierderea caracterului ei bisericesc.

De menționat că se observă, totuși, în Grecia, cel puțin în ultimele decenii, o creștere a celor ce doresc săvârșirea Sfintei Taine a Botezului și a Căsătoriei în cadrul Dumnezeieștii Liturghii. Se cuvine ca acest fapt să fie primit cu optimism, fie chiar și dacă nu lipsesc motive sentimentale și pietiste, care împing către acest lucru. Cu toate acestea, chiar dacă în anumite cazuri nu este vorba decât de sentimentalisme romantice, întoarcerea la Tradiție, fie și de suprafață, reprezintă un pas pozitiv pentru reînviorarea [modului autentic de trăire și exprimare a credinței în Hristos]. După cum desfacerea legăturii dintre Căsătorie și Dumnezeiasca Euharistie, precum și a celei dintre Botez și Dumnezeiasca Euharistie, poate să fie considerată o soluție ușoară pentru cazurile de rupere definitivă de viața Bisericii, reconectarea acestor Sfinte Taine cu Biserica, de către cei ce au o cunoaștere a conținutului lor teologic și bisericesc și sunt doritori de săvârșirea lor tradițională, reprezintă o adevărată binecuvântare, astfel că se cuvine să fie primită cu laudă această refacere a legăturii și de către noi, clericii.

Însă, caracterul bisericesc al Sfintei Taine a Căsătoriei este clătinat, chiar și în mod iremediabil, în situații în care sunt negate înțelegerea Căsătoriei în cadrul Bisericii, precum și esența ei. Asemenea cazuri sunt:

a) Desfrânarea: ca versiune dezastruoasă a funcției genitale și a dinamismului ei, desfrânarea reprezintă o îndepărtare a omului de comuniunea cu Dumnezeu și cu Harul Său, care nu poate să fie lucrător și să funcționeze izbăvitor în om. Așadar, este vorba despre o moarte a omului în mod duhovnicesc. De aceea, în Tradiția noastră se consideră desfrânare orice păcat. După Sfântul Grigorie Teologul, „nu doar păcatul cât privește trupul se numește desfrânare și adulter, ci și orice tu ai păcătuit și, mai ales, încălcarea legii față de Dumnezeire”[27]. Cel ce se dedă desfrânării trupești se supune instinctelor biologice impersonale și egocentricei plăceri trupești, devenită autonomă, constând într-o dezvoltare hipertrofică a instinctului de reproducere, care instinct, în loc să fie folosit teocentric de către om pentru mântuirea lui, este lăsat să-l domine pe om și să-l călăuzească. Din acest motiv, având în vedere degenerarea instinctelor, filosofii stoici spuneau că „cea mai mare virtute este să te învingi pe tine însuți”. Desfrânarea, în fiecare formă a ei posibilă, cu subestimarea și folosirea semenului de dragul unei plăceri și satisfaceri egocentrice, reprezintă o cădere tragică de la comuniunea pe care Biserica o întrupează și o realizează.

27 Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvântul 37*, 19, în PG 36, 304.

Unde predomină scopul pentru transformarea trupului în templu al Sfântului Duh, acolo este respinsă dispoziția pentru desfrâu...

Singurul mijloc preventiv și terapeutic împotriva căderii în desfrânare este asceza și viața duhovnicească. „Al ascezei și al cunoașterii empirice este faptul de a fi curat", după Sfântul Icumenie, episcop de Trikki[28]. Unde predomină scopul pentru transformarea trupului în templu al Sfântului Duh, acolo este respinsă dispoziția pentru desfrâu, care poate să pătrundă și în legătura Căsătoriei, în cazul în care soții între ei, din moment ce ei nu gustă viața duhovnicească, se percep unul pe celălalt ca pe „un vas al plăcerii trupești". Însă, conform aceluiași Sfânt Icumenie, cel ce este dominat, în cazul acesta, de duhul desfrâului, „păcătuiește în toate. Căci greșeala lui se întinde la toată plinătatea Bisericii", plinătate de care „se rupe", până când se va pocăi, așa cum s-a petrecut cu persoana săvârșitoare de incest, menționată în *Epistola I către Corinteni*[29].

b) Adulterul: după cum desfrânarea, așa și adulterul sau infidelitatea conjugală, ca trădare a Căsătoriei și nerespectare a ei, reprezintă o îndepărtare de Dumnezeu și o respingere a Harului Său. Conform Sfântului Grigorie de Nyssa, în timp ce „cavalerul de onoare al miresei"[30] în Căsătoria după Hristos este Dumnezeu, „cavalerul de onoare al miresei, ca ademenitor al adulterului", este diavolul[31]. Caracterul social-bisericesc al adulterului constă în faptul că persoanele care-l săvârșesc, adică adulterii, prin fapta lor, distrug nu doar propria Căsătorie, destrămând-o, de fapt, ci și o altă Căsătorie, din momentul în care „ceea ce a fost făcut de către Dumnezeu să fie unul", adică cei doi miri prin Sfânta Taină a Căsătoriei deveniți un trup, „se împarte în două"[32]. Adulterul este o nedreptate față de celălalt, dar și față de noi înșine. De aceea, persoana care săvârșește adulterul nu pierde doar Harul lui Dumnezeu, ci și cade din Biserică, întrerupând legătura lui cu ea și hrănirea lui cu sevele ei vitale. Din cauza acestei realități, adulterul, după cum și desfrâul, sunt încadrate în păcatele de moarte. Și aceasta fiindcă aduc moartea duhovnicească a creștinului, pe care doar pocăința poate să o învingă, ca înviere duhovnicească a celui căzut. Acest fapt îl face cunoscut cuvântul lui Hristos către femeia păcătoasă: „de-acum să nu mai păcătuiești"[33], căci, după Eftimie Zigaben, El a înțeles-o și ea s-a pocăit din adâncul inimii[34]. După cum, la fiecare păcat, așa și în cazul adulterului, pocăința este medicamentul contra bolii, pentru ca să poată cel ce a păcătuit să fie reîncadrat în trupul bisericesc.

c) Există încă și o altă problemă importantă, care contribuie la zdruncinarea și, de fapt, la negarea caracterului bisericesc al Căsătoriei. Este cea referitoare la așa-zisele Căsătorii mixte, care falsifică identitatea Căsătoriei ortodoxe și bisericești. Dar acest subiect cere o tratare specială, atât datorită dimensiunilor pe care le are, cât și a importanței lui[35].

7. Prin Sfânta Taină a Căsătoriei, în diferitele ei înfăptuiri, se realizează de către soți

28 Vezi PG 119, 85.

29 Vezi *I Cor.* V, 1; PG 118, 721.

30 Adică cel care o conduce pe mireasă la mire (n. trad.).

31 Vezi PG 46, 496.

32 *Διαταγαὶ Ἀποστόλων* 6, 28, în PG 1, 984.

33 *Ioan* VIII, 11.

34 Vezi PG 129, 1281.

35 Vezi Ἀρχιμ. Γρηγορίου Δ. Παπαθωμᾶ, «Ἀνοικτὸς Ἐκκλησιαστικὸς Κοινοτισμός: Ἀνόμιοι-Μεικτοὶ Γάμοι καὶ Μεταστροφὴ ἐνηλίκων», în *Κανονικὰ ἄμορφα (Δοκίμια Κανονικῆς Οἰκονομίας)*, Ἀθήνα, 2006, pp. 231-249 (n. trad.).

trăirea iubirii după Hristos, ca o forță de coeziune atât a Trupului bisericesc, cât și a legăturii interpersonale a soților, așa cum această legătură se dezvoltă în mica biserică, adică în familie. În felul acesta, revenim la legătura și interconectarea Sfintei Taine a Căsătoriei cu Euharistia și Dumnezeiasca Liturghie. Sfânta Taină a Căsătoriei întrupează un mod de viață, adică modul de viață euharistic al comuniunii în Hristos. Prin lupta lor duhovnicească continuă și unirea lor cu Trupul și Sângele Domnului, soții depășesc în Biserică orice conflict și mișcare către sciziune, care provine din egocentrism. În Biserică, egoismul și toate patimile conexe sunt crucificate și mor, pentru ca să trăiască iubirea cea în Hristos, temelia familiei. Menționarea Sfinților Martiri la Slujba Sfintei Taine a Căsătoriei se raportează la esența Căsătoriei, ca martiriu pentru Hristos și stăpânirea Lui în viața noastră, precum și la mărturia zilnică a prezenței harului lui Hristos, în consecință, a elementului necreat, în inimile și în toată ființa noastră. În acest context, se depășește fiecare individualitate și egocentrism, prin deschiderea față de ceilalți și ieșirea spre ei, dat fiind că iubirea reală este comunicativă, fapt al firii îmbisericite.

În Biserică, egoismul și toate patimile conexe sunt crucificate și mor, pentru ca să trăiască iubirea cea în Hristos, temelia familiei.

Schimbarea aceasta, care se face prin răspunsul energic al omului la iubirea lui Dumnezeu, presupune căutarea ei, adică a iubirii, în Sfânta Taină a Căsătoriei. Așadar, participarea la Căsătorie este prealabil condiționată și, de aceea, se cuvine să fie lăudate încercările unor episcopi și preoți de a-i catehiza, din punctul de vedere al învățăturilor Bisericii, pe viitorii miri[36]. Cred că și în Biserica Ortodoxă a României se petrece acest lucru, așa cum s-a răspândit deja în multe dintre Mitropoliile din Grecia. Nu este doar cuvântul catehetic al acestor întâlniri, ci și cultivarea unei legături duhovnicești cu catehetul, episcop sau preot paroh, care conduce pașii noilor miri spre adunarea bisericească, Dumnezeiasca Euharistie și „dăruirea vieții noastre întregi lui Hristos Dumnezeu", după cuvântul cultului nostru.

36 Adică de a-i introduce pe cei doi miri, cărora li se pot adăuga și nașii lor, în tainele Bisericii, astfel încât ei să se deprindă nu doar cu învățăturile Bisericii referitoare la *Sfânta Taină a Căsătoriei* sau a *Cununiei*, ci și cu modul autentic de trăire a ei (n. trad.).